

בְּלַחֲדוּדָיו. וְקָלָא אֶתְעַר, יֵאוֹת הוּא לְיַחֲיד לְמַתְוֵי
גַבְיָה דְיַחֲיד, וְלֵאֲתַעֲסֻקָא יַחֲיד בְיַחֲיד.

וְרָזָא דְתַרְיִן בְּרַגְיִן אֵלִינ, אֲשַׁכְחָנָא בְּחַד קָרָא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר. וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה,
הָא עַבְדִּי. יִשְׂרָאֵל הָא בִּן. דְּכַד אֵינּוֹן כְּלָלָא חַדָּא,
כְּדִין כְּתִיב אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר.

כְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

פְּרֻשֵׁת בְּחַקְתִּי

אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְגו' (ויקרא כ"ו) רַבִּי חֵיִיא פְתַח, (מיכה
ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַעֲזִיב בְּלֶק מְלֹךְ מוֹאָב וּמַה
עָנָה אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר וְגו'. עַמִּי זָכַר נָא, זַכָּא
חֻלְקָא דְעַמָּא דָּא, דְמֵאֲרִיחֹן אוֹכַח לוֹן חָכִי. עַמִּי

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

אֹתוֹ בְּלַבְדּוֹ. וְקוֹל מִתְעוֹרָר: רְאוּי הוּא
לְיַחֲיד לְהִיּוֹת אֲעַל הַיַּחֲיד וְלִהְתַּעֲסֻק יַחֲיד
בְיַחֲיד.

וְחַסּוּד שֶׁל שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הָאֵלּוּ מְצַאֲנוּ
בְּפִסּוּק אֶחָד, שְׁכַתּוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר.
וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה – הָרִי עַבְדִּי. יִשְׂרָאֵל
– הָרִי בֶן. שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר הֵם כְּלָל אֶחָד, אִזּוֹ

כְּתוּב אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר.

כְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה'
לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרֻשֵׁת בְּחַקְתִּי

אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פְתַח,
(מיכה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַעֲזִיב בְּלֶק מְלֹךְ
מוֹאָב וּמַה עָנָה אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר
וְגו'. עַמִּי זָכַר נָא, אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל הָעַם

זָכַר נָא, אֵף עַל גַּב דְּאִתּוֹן סָטָאן מֵאֲזַרְחֵי, עַמֵּי
אִתּוֹן, וְדָלָא בְּעֵינָא לְמַעְבַּד לְכוּ כְּעוֹבְדֵיכוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זַכָּאָה חוֹלְקָא דְעַמָּא, וְדִמְאֲרֵיִהּ
אָמַר לוֹן, (מִיכָה ו') עַמֵּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה
הִלְאִיתִיךָ עֵינָה בִּי. מָה יַעֲזֵן בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב. בְּכַמָּה
מְלִין וְעוֹבְדִין אָמַר לְשִׁיעָאָה לְכוּ מֵעֲלָמָא, וְכַמָּה
חֲרָשִׁין אִתְעַר לְקַבְלֵיכוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל, זְכוֹר נָא. וְיִי דִאָּנָן צוֹוֹחִין בְּכָל
יוֹמָא, וְגַעֲיָנָן וּבְכִינָן, (אִיכָה ה') זְכוֹר יְיָ מָה הָיָה
לָנוּ. (תְּהִלִּים קל"ז) זְכוֹר יְיָ לְבָנֵי אֲדוֹם, וְלֹא בְּעֵי
לְאַשְׁנָהָא עֲלָנָא, הוּא אָמַר לָן בְּבַעוּ זְכוֹר נָא, אֵין
נָא אֱלֹא לְשׁוֹן בָּעוֹתָא, וְאָנָן לֹא אֲשַׁנְתָּנָא בֵּיתָה,
בְּגוֹוְנָא דָּא אָנָן צוֹוֹחִין, זְכוֹר יְיָ מָה הָיָה לָנוּ, זְכוֹר

לשון הקודש

עורר כנגדכם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לְהֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְיִשְׂרָאֵל: זְכוֹר נָא. אוֹי שְׂאָנָן צוֹוֹחִים
בְּכָל יוֹם, וְגַעֲיָנָן וּבְכִינָן, (אִיכָה ה') זְכוֹר ה' ^{ה'}
מָה הָיָה לָנוּ, (תְּהִלִּים קל"ז) זְכוֹר ה' לְבָנֵי אֲדוֹם,
וְלֹא רוּצָה לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵינוּ, הוּא אָמַר לָנוּ:
בְּבַקְשָׁה זְכוֹר נָא. אֵין נָא אֱלֹא לְשׁוֹן
בְּקָשָׁה, וְאָנָן לֹא הַשְׁגַּחְנוּ בּוּ. כְּמוֹ כֵּן אָנּוּ
צוֹוֹחִים: זְכוֹר ה' מָה הָיָה לָנוּ, זְכוֹר ה' לְבָנֵי

הַזֶּה שְׂרַבּוֹנָם מוֹכִיחַ אוֹתָם כְּד. עַמֵּי
זָכַר נָא, אֵף עַל גַּב שְׂאָתָם סוֹטִים
מִדְּרַבִּי - עַמֵּי אִתְּם, שְׂאִינֵי רוּצָה
לַעֲשׂוֹת לְכֶם כְּמַעֲשֵׂיכֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקוּ שַׁל הָעַם
שְׂרַבּוֹנָם אוֹמַר לְהֵם: עַמֵּי מָה עָשִׂיתִי לָךְ
וּמָה הִלְאִיתִיךָ עֵינָה בִּי. מָה יַעֲזֵן בְּלֶק מְלֶךְ
מוֹאָב. בְּכַמָּה דְּבָרִים וּמַעֲשִׂים אָמַר
לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם מִהָעוֹלָם, וְכַמָּה כְּשָׁפִים

יְי' לְבָנֵי אָדָם, (תהלים עד) זְכוֹר עֲדַתְךָ קְנִיַת קָדָם, (תהלים קו) זְכַרְנִי יְי' בְּרִצּוֹן עֲמֻד, וְלֹא בְעֵי לְאַשְׁמַחָא עָלָן.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וְדַאי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁנַּח
עָלָן תְּדִיר, וְדְכִיר לָן, אִי לָאו דַּאִיהוּ אֲשַׁנַּח
בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְדְכִיר לֹון, לָא יְקוּמוּן חַד יוֹמָא
בְּגָלוּתָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ויקרא כו) וְאִף גַּם זֹאת
בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אֲבִיבָהֶם וְגו'. (דף ק"ב ע"ב) קַדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא לָא עָבִיד לָן כְּעוֹבְדָנָא.

תָּא חַוִּי, בְּלֶק חַפִּים הָוָה, וְרַב חֲרָשִׁין כְּעוֹבְדֵי יְדוּי,
יִתִיר מִן בְּלָעָם. וְהָכִי אֹלִיפְנָא כָּל מַה דְּבְעֵי
בְּרַ נְשׁ בְּהָאֵי עֲלֵמָא כְּפּוֹלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
כְּעֵי לְאַתְעָרָא כְּעוֹבְדָא לְתַתָּא. דְּכְעוֹבְדָא דְלְתַתָּא,
אַתְעָר עוֹבְדָא לְעֵילָא, וְעוֹבְדָא דָא כְּעֵי בְּקַדוּשָׁה,
וְהָא אֹקְמוּתָהּ. וּבְאַתֵּר דְּלִית עוֹבְדָא, אִית מְלָה,

לשון הקודש

אינו עושה לנו כמעשינו.
בא ראה, בלק חכם היה, וגדול
המכשפים במעשי ידיו יותר מבלעם.
וכך למדנו, כל מה שרוצה בן אדם
בעולם הזה בעבודת הקדוש ברוך הוא,
צריך לעורר במעשה למטה. שבמעשה
שלמטה מתעורר מעשה למעלה,
והמעשה הזה צריך בקדושה, והרי
פרשוהו. ובמקום שאין מעשה, יש דבור.

אדם, (שם עד) זכר עדתך קניית קדם, (שם קו)
זכרני ה' ברצון עמוד, ולא רוצה להשגיח
עלינו.

רבי יהודה אמר, ודאי שהקדוש ברוך
הוא משגיח עלינו תמיד וזכר אותנו,
שאם הוא לא ישגיח על ישראל וזכר
אותם, לא יעמדו יום אחד בגלות. והו
שכתוב (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם
בארץ אביביהם וגו'. הקדוש ברוך הוא

וּבַמְלָה דְפּוּמָא, תְּלִיא עוּבְדָא, לְאַתְעָרָא לְעִילָא.
 כְּמָה דְבַעֲיָנָן לְאַתְעָרָא קַדְשָׁה עֲלָאָה, בְּעוּבְדָא
 וּבַמְלָה. הָכִי נָמִי אֵינּוֹן דְּאַתְיִין מִסְטָרָא
 דְּמִסְאָבוּתָא, בְּעִיָּין לְאַתְעָרָא סְטָרָא דְלַהוֹן, בְּעוּבְדָא
 וּבַמְלָה דְפּוּמָא.

וְאַף עַל גַּב דְּבִלְעָם חֲרָשָׁא הָוָה רַב מִכָּל חֲרָשִׁין
 דְּעֲלָמָא, חֲרָשָׁא עֲלָאָה מֵינְהּ הָוָה בְּלָק.
 בְּקָסָם הָוָה בְּלָק רַב מִכָּל חֲפִימִין. וּבִלְעָם
 בְּנַחֲשׁ (וְהָא אוּקְמוּיָהּ). קָסָם וְנַחֲשׁ תִּרְיָן דִּרְגִין אֵינּוֹן,
 קָסָם תְּלִיא בְּעוּבְדָא. נַחֲשׁ לָא תְּלִיא בְּעוּבְדָא
 אֶלָּא בְּאַסְתְּכְלוּתָא, וּבַמְלָה דְפּוּמָא. וּכְדִין מִתְעַרְיָן
 עַלִּייהוּ רוּחָא מִסְאָבָא, לְאַתְלַבְּשָׁא בְּהוּ, וְעֵבִיד
 מַה דְּעֵבִיד.

וַיִּשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין לָאוּ הָכִי, אֶלָּא כְּלָהוּ קַדִּישִׁין,
 וְכָל עוּבְדֵייהוּ לְאַתְעָרָא עַלִּייהוּ רוּחָא

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

הַחֲכָמִים, וּבִלְעָם בְּנַחֲשׁ (וְחָרִי פְּרֻשֵׁיהּ). קָסָם
 וְנַחֲשׁ שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵינּוּ. קָסָם תְּלִוִי
 בְּמַעֲשֵׂה, נַחֲשׁ לָא תְּלִוִי בְּמַעֲשֵׂה, אֶלָּא
 בְּהַסְתְּכְלוּת וּבְדַבּוּר הַפֶּה, וְאִזּוּ מְעוּרָרִים
 עַלִּיו רוּחַ טְמֵאָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּהֵם, וְעוֹשֵׂה
 מַה שְּׁעוֹשֵׂה.

וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים לָא כְּךָ, אֶלָּא כָּלֵם
 קְדוּשִׁים, וְכָל מַעֲשִׂיהֶם לְעוֹרֵר עַלִּיהֶם

וּבְדַבּוּר הַפֶּה תְּלִוִי הַמַּעֲשֵׂה, לְעוֹרֵר
 לְמַעֲלָה. כְּמוֹ שְׁצָרִיכִים לְעוֹרֵר קַדְשָׁה
 עַלִּיוֹנָה בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּר, כְּךָ גַם אוֹתָם
 שְׂבָאִים מִצַּד הַטְּמֵאָה צָרִיכִים לְעוֹרֵר אֶת
 הַצַּד שְׁלֵהֶם בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּר הַפֶּה.

וְאַף עַל גַּב שְׂבִלְעָם הָיָה הַגְּדוֹל מִכָּל
 מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם – מְכַשֵּׁף עַלְיוֹן מִמֶּנּוּ הָיָה
 בְּלָק. בְּקָסָם הָיָה בְּלָק גְּדוֹל מִכָּל

קְדִישָׁא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְפֹרוּם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֻקֵּב וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא אֵינוֹן בְּסִטְרָא דְקְדוּשָׁה עֲלָאָה אֲחִידָן. וְעוֹבְדֵייהוּ בְקְדוּשָׁה אָתוּ, וְקְדוּשָׁה מִתְעָרִי עָלֵיהוּ וּמִתְלַבְּשָׁן בָּהּ.

וְתָא חַזִּי, בְּקָסָם חוּה בְּלָק רַב מִכָּל חַכְמִין, וּבְלָעָם בְּנַחֲשׁ. וְעַל דָּא בְּשַׁעְתָּא דְבַעָא בְּלָק לְאַתְחַבְּרָא עֲמִיה, מַה כְּתִיב (במדבר כב) וַיִּלְכוּ וְזִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְּיָן וְקַסְמִים בְּיָדָם. (ובלעם עוֹבְדוֹי בְּנַחֲשׁ) תָּא חַזִּי, בְּמַלְאָה דְפּוּמָא חוּה בְּלָעָם רַב מִכָּל חַרְשִׁין דְּעֵלְמָא, וּבְאַסְתְּכְלוּתָא דְהַהוּא נַחֲשׁ, חוּה יַדַּע לְכוּנָא שַׁעְתָּא. וְעַל דָּא בַּעָא בְּלָק לְאַשְׁלָמָא מַלְאָה (ס"א כְּלָא) קָסָם וְנַחֲשׁ.

לשון הקודש

הַחֲכָמִים, וּבְלָעָם בְּנַחֲשׁ. וְעַל זֶה, בְּשַׁעָה שְׂרָצָה בְּלָק לְהִתְחַבֵּר עִמוֹ, מַה כְּתוּב? (שם כב) וַיִּלְכוּ וְזִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְּיָן וְקַסְמִים בְּיָדָם. (ובלעם מַעֲשֵׂיו בְּנַחֲשׁ) בֹּא רְאֵה, בְּדַבּוּר הַפֶּה הָיָה בְּלָעָם גְּדוֹל מִכָּל הַמְּכַשְׁפִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וּבְהִסְתַּכְּלוּת אוֹתוֹ נַחֲשׁ הָיָה יוֹדֵעַ לְכוּן אֶת הַשַּׁעָה, וְעַל זֶה רְצָה בְּלָק לְהִשְׁלִים דְבָר (הַכֵּל) קָסָם וְנַחֲשׁ.

רוּחַ קְדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְפֹרוּם. וְעַל זֶה כְּתוּב, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֻקֵּב וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁחַרְטוּי הֵם אֲחוּזִים בְּצַד הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה. וּמַעֲשֵׂיהֶם בְּקְדוּשָׁה בָּאִים, וְקְדוּשָׁה מִתְעוֹרְרֶת עֲלֵיהֶם וּמִתְלַבְּשִׁים בָּהּ. וּבֹא רְאֵה, בְּקָסָם הָיָה בְּלָק גְּדוֹל מִכָּל

אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְשָׁע, הָא קְדָמוּךְ
 בְּנִי. עוֹבְדָא אִית בְּגוּוֹיָהוּ, דְּכָל סְטָרִין
 בִּישׁוּן וְזִינִין בִּישׁוּן וְחֲרָשׁוּן דְּעֵלְמָא לָא יִכְלִין
 לְקַרְבָּא בְּהַדְיָהוּ, דְּכִלְהוּ עֲרֻקִין מִקְפִּיָּה. וּמְאִי
 אִיהוּ. אֶהֱל מוּעֵד, וּמְאִי קִדְשָׁא, וְשְׁמוּשֵׁי מִקְדָּשָׁא,
 וְקִטְרַת בּוֹסְמִין, דְּקָא מְבַטֵּל כָּל רִתְחָא וְרוּגְזָא
 דְּעֵלְמָא, דְּלַעִילָא וְתַתָּא, וְעֵלְזוּן וְקַרְבָּנִין בְּכָל יוֹמָא,
 וְתָרִי מוֹזְבַּחוֹת, לְמַעַבְד עוֹבְדָא מוֹזְבַּחוֹת, וְשִׁלְחָן
 וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְאֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת כֶּנֶס, וְכַמָּה שְׁמוּשֵׁין
 לְעוֹבְדָא, לְמַלְכָּה דְּפוּמָא, הָאָרֶן וְתָרִי לוֹחֵיָא
 דְּאוּרֵיָתָא, וְאֶהֱרֵן לְכַפָּרָא עַל עַמָּא בְּעִלּוֹתָא בְּכָל
 יוֹמָא. בֵּינָן דְּאַשְׁמֵת הַהוּא רְשָׁע בְּהָאִי, אָמַר כִּי לָא
 נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב וְלָא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל. מְאִי טַעְמָא. יי'
 אֵלְהִיו עֲמוֹ וְתִרְוַעַת מְלֻךְ בּוֹ.

 לשון הקודש

מעשה מוֹזְבַּחוֹת, וְשִׁלְחָן וְלֶחֶם הַפָּנִים,
 וְאֶת הַכִּיּוֹר וְאֶת כֶּנֶס, וְכַמָּה שְׁמוּשֵׁים
 לְמַעֲשֵׂה, לְדַבּוּר הַפֶּה, הָאָרֶן וְשִׁנֵי לוֹחֹת
 הַתּוֹרָה, וְאֶהֱרֵן לְכַפָּר עַל הָעַם בְּתַפְלָה
 בְּכָל יוֹם. בֵּינָן שְׁהַשְׁגִּית אֹתוֹ רְשָׁע בְּזָה,
 אָמַר כִּי לָא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב וְלָא קָסַם
 בְּיִשְׂרָאֵל. מָה הַטַּעַם? הִי אֵלְהִיו עֲמוֹ
 וְתִרְוַעַת מְלֻךְ בּוֹ.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְשָׁע, הָרִי
 קְדָמוּךְ בְּנִי. מַעֲשֵׂה יֵשׁ בְּתוֹכְךָ שְׁכַל
 הַצְּדִידִים הָרָעִים וְהַמִּינִים הָרָעִים וְכַשְׁפֵי
 הָעוֹלָם לָא יִכְוִלִים לְהַתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם,
 שְׁכַלְם בּוֹרְחִים מִלְּפָנָיו. וּמַהוּ? אֶהֱל
 מוּעֵד, וּבְגֵדֵי קִדְשׁ, וְשְׁמוּשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ,
 וְקִמְרַת הַבְּשָׂמִים, שְׁמִבְטֵלַת כָּל רִתְחָה
 וְרִגְזָא שֶׁל הָעוֹלָם שְׁלִמְעֵלָה וְלִמְטָה, וְעוֹלוֹת
 וְקַרְבָּנוֹת בְּכָל יוֹם, וְשִׁנֵי מוֹזְבַּחוֹת, לַעֲשׂוֹת

וְעַל דָּא עָמִי זְכָר נָא, בְּבָעוּ מַנְיִיכוֹ, הוּוּ דְכִירִין
 הַהוּא זְמַנָּא דְאַתְחַבְרוּ בְּלֶק וּבְלָעִם לְשִׁיצָאָה
 לְכוּ, וְלֹא יָכִילוּ, דְאַנָּא אַחִידְנָא בְכוּ, בְּאַפָּא דְאַחִיד
 בְּבִרְיָה, וְלֹא שְׂבִיק לִיהּ בִּידָא דְאַחְרָא. מִן הַשְּׂטִימִים
 וְעַד הַגְּלָגֶל, מָאִי דָּא לְקַבִּיל דָּא. אֵלֶּא אָמַר קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּבָעוּ מַנְיִיכוֹ, הוּוּ דְכִירִין כָּל
 זְמַנָּא דְהוֹיָתוֹן אַחִידוֹן בִּי, וְלֹא יָכִיל הַהוּא רְשָׁע
 בְּחֻרְשׁוֹי וְקַסְמוֹי לְשַׁלְטָאָה עָלְיִיכוֹ. בֵּינוֹן דְשַׁבְּקָתוֹן
 יַדְיִיכוֹ לְאַחְדָּא בִי, וְהוֹיָתוֹן בְּשְׂטִימִים, מַה בְּתִיב. (במדבר
 כה) וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאַלְהֵיהֶן. בַּגְּלָגֶל, כְּמַה
 דְאַתְּ אָמַר (הושע יב) בַּגְּלָגֶל שׁוֹרִים זַבְחוֹ, וּכְדִין שְׁלִיטוֹ
 בְּכוּ שְׁנַאיִכוֹן.

וְכָל דָּא אִמָּאִי. לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יִי כָּל אֵינוֹן
 צְדָקוֹת, דְּעַבְדְּנָא לְכוּ, בְּזְמַנָּא דְאַתוֹן אַחִידוֹן
 בִּי, וְלֹא שְׂבִיקְנָא מְלָחָה דְעֵלְמָא לְשַׁלְטָאָה בְכוּ,

לְשׁוֹן הַקּוּדֻשׁ

יכל אותו רשע בכשפיו וקסמיו לשלט
 עליכם. בין שעזבתם את ידיכם מלאחז
 בי והייתם בשטמים, מה כתוב? ויאכל
 העם וישתחוו לאלהיהן. בגלגל, כמו
 שנאמר (הושע יב) בגלגל שורים זבח, ואז
 שלטו בכם שונאיכם.

וְכָל זֶה לְמַה? לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה'. כָּל
 אֹתוֹן צְדָקוֹת שְׁעִשִׁיתִי לָכֶם בְּזִמְנֵי שְׂאֲתֶם

וְעַל זֶה עָמִי זְכָר נָא, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, וְכָרוּ
 אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּלֶק וּבְלָעִם
 לְהַשְׁמִידְכֶם וְלֹא יָכִילוּ, שְׂאֵנִי אַחֲזִיתִי בְכֶם
 כְּמוֹ אֵב שֶׁאֲחֹזוֹ אֶת בְּנוֹ וְלֹא מִשְׁאִיר
 אוֹתוֹ בְּיַד אַחֵר. מִן הַשְּׂטִימִים עַד הַגְּלָגֶל,
 מַה זֶה לַעֲמַת זֶה? אֵלֶּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא: יִשְׂרָאֵל, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תַּהֲיוּ
 זְכָרִים כָּל זְמַן שֶׁהֵייתֶם אַחֲזוּיִם בִּי, וְלֹא

וְרוּגְזָא דְלַעִילָא וְתַתָּא, וְזִינִין בִּישׁוּן, לָא יִבְלִין
לְקַרְבָּא בְכוּ.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פַּה תְּלִילָה וְהַשִּׁיבוּתִי אֶתְכֶם
דְּבַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבֵר יי' אֵלַי. תָּא חֲזִי,
בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל שְׁמַשָּׂא, וְתִרְעִין פְּלָחוּ אֶסְתִּימוּ,
וְעָאֵל לִילִיָּא וְאֶתְחַשְׁדֵּי, פִּמָּה חֲבִילֵי שְׂרָאן
מִשְׁלִישְׁלִיהוֹן, וְאֶזְלִין וְשַׁטָּאן בְּעֶלְמָא, וְכַמָּה רַבְרַבֵּי
מִמֶּנּוּן עֲלִייתוּ דְּמִדְבְּרֵי לָחוּ. וְאִית מִמֶּנָּא רַבְרַבָּא
עַל פְּלָא מִסְטָרָא דְּשְׁמַאֲלָא וְהַהוּא רָשַׁע הָוָה שְׂכִיחַ
לְגַבֵּי הַהוּא מִמֶּנָּא עֲלָאָה מִכְּלָא בְּחַרְשׁוּי. וְהוּא הָוָה
אָמַר בְּחַרְשׁוּי בְּלִילִיָּא, בְּזִמְנָא דְּאִיתוּ שְׁלֵטָא בְּכָל
סִיעָתָא דִּילִיָּה, וְהוּא הָוָה אָתִי לְאַשְׁתַּכְּחָא גַבִּיחַ,
וְאוֹדַע לִיָּה מַה דְּאִיתוּ בְּעֵי.

בְּגִוּוֹנָא (דף קי"ג ע"א) דָּא (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֶן

לשון הקודש

בְּעוֹלָם, וְכַמָּה מִמֶּנִּים גְּדוֹלִים עֲלֵיהֶם
שְׁמִנְהִיגִים אוֹתָם. וְיֵשׁ מִמֶּנָּה גְּדוֹל עַל
הַכֹּל מִצַּד הַשְּׁמַאֲלָא, וְאוֹתוֹ רָשַׁע הָיָה מִצּוּי
אֶצֶל אוֹתוֹ הַמִּמְנָה הַעֲלִיּוֹן מִהַכֹּל
בְּכַשְׁפִּיו. וְהוּא הָיָה אוֹמֵר בְּכַשְׁפִּיו
בְּלִילָה, בְּזִמְנָן שְׁהוּא שׁוֹלֵט בְּכָל סִיעָתוֹ,
וְהוּא הָיָה בָּא לְהַמְצֵא אֶצְלוֹ, וּמוֹדִיעַ לוֹ
מַה שְׁהוּא רוּפְחָה.

בְּגִוּוֹן זָה, (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֶן

אֲחוּזִים בֵּי, וְלֹא הִשְׁאֲרֵתִי דְבַר בְּעוֹלָם
לְשֵׁלֵט בְּכֶם, וְהִרְגִּנוּ שְׁלֹמְעֵלָה וְלִמְסָה
וְהַמִּינִים הָרַעִים לֹא יִכּוּלִים לְקַרֵּב לְכֶם.
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פַּה תְּלִילָה וְהַשִּׁיבוּתִי
אֶתְכֶם דְּבַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבֵר ה' אֵלַי. בָּא
רָאָה, בְּשַׁעְתָּה שְׁנַכְנַס הַשְּׁמַשׁ, וְכָל
הַשְּׁעָרִים נִסְתָּמִים, וְנִכְנַס הַלִּילָה
וּמְחַשְׁיָהּ, פִּמָּה קְבוּצוֹת מִתְרִים
מִשְׁלִישְׁלוֹתֵיהֶם, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים

הָאֲרָמִי, הַהוּא דְשִׁבְיַת גְּבִיּוּת. (בראשית כ) וַיָּבֵא אֱלֹהִים
 אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, בְּלִחוֹ בְּגֹזְנָא דָא. בְּכָל אֲתֵר אַקְרוּן
 לֵיהּ בְּאֵינוּן חֲרָשִׁין, וְעַל דָּא הָוָה שְׁבִיַת בְּלִילִיָא יִתִיר
 מִבִּימָמָא. וְהָא אוֹקְמוּתָהּ. וְכָל הַנִּי חֲרָשִׁין וְחַפְיָמִין הָווּ
 לְאַבְיִמֶלֶךְ, וְדִבְתִּיב, (בראשית כו) וַיִּשְׁקֶף אַבְיִמֶלֶךְ מִלְּךְ
 פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן. בְּתִיב הָכָא בְּעַד הַחֲלוֹן,
 וְכִתִּיב הָתָם (שופטים ה) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם
 סִיסְרָא. לָכֵן הָא אוֹקְמוּתָהּ, בְּלָעָם בְּדִין.

וְעַל דָּא בְּכִלְהוֹ כְּתִיב אֱלֹהִים, וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל
 בְּלָעָם, וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל לָכֵן, וַיָּבֵא אֱלֹהִים
 אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, הוּא אֲתָא לְגַבְיַיהוּ, וְלֹא אֵינוּן לְגַבְיַיהוּ,
 דְהָא לִית לְהוּ אֲתֵר זְמִין. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב
 אֱלֹהִים. אֵלָא, שְׁמָא דָא אֲשַׁתְּתַף בְּכִלְא, וְאֲפִילוּ
 עֲבוּדָה זָרָה נְמִי אֱלֹהִים אַקְרִי, אֱלֹהִים אַחֲרִים,

לשון הקודש

לָכֵן הָרִי פְּרֻשׁוּהּ, בְּלָעָם כְּמוֹ זֶה.
 וְעַל זֶה כְּתוּב בְּכָלֶם אֱלֹהִים; וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל בְּלָעָם, וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל לָכֵן,
 וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ. הוּא בָּא
 אֵלֵיהֶם, וְלֹא הֵם אֵלָיו, שְׁהָרִי אֵין לְהֵם
 מְקוּם זְמִין. וְאִם תֹּאמַר, הָרִי כְּתוּב
 אֱלֹהִים! אֵלָא שְׁהַשֵּׁם הַזֶּה מִשְׁתַּתַּף בְּכָל,
 וְאֲפִילוּ עֲבוּדָה זָרָה גַם נִקְרְאת אֱלֹהִים,
 אֱלֹהִים אַחֲרִים, וּבְכָלֶל שֵׁל אֱלֹהִים

הָאֲרָמִי, אוֹתוֹ שְׁמַצּוּי אֲעֵלוּ. (שם כ) וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, כְּלָם כְּגֹזֵן זֶה. בְּכָל
 מְקוּם קוֹרְאִים לוֹ בְּאוֹתָם בְּשִׁפְיָם, וְעַל זֶה
 הָיָה מַצּוּי בְּלִילְיָה יוֹתֵר מֵאַשְׁרַר בְּיוֹם, וְהָרִי
 פְּרֻשׁוּהּ. וְכָל הַמְּכַשְׁפִּים וְהַחֲכָמִים הָאֵלוּ
 הָיוּ לְאַבְיִמֶלֶךְ, שְׁכַתוּב (שם כו) וַיִּשְׁקֶף
 אַבְיִמֶלֶךְ מִלְּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן.
 כְּתוּב כְּאֵן בְּעַד הַחֲלוֹן, וְכַתּוּב שָׁם, (שופטים
 ה) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִיסְרָא.

וּבְכַלְלָא דְאֱלֹהִים אַחֲרִים אֵלִין מְמַנָּן, וּבְכַלְלָא דָא
 הוּו, וּבְגִין כַּד אֶקְרִי תְּכִי. וְהַהוּא רְשָׁע הָוָה אָמַר
 בְּחַרְשׁוּי וְקָרִי לִיה, וְאֵתִי לְגַבִּיּה. וּבְגִין כַּד
 כְּתִיב (במדבר כב) לִינוּ פַּה הַלִּילָה וְהִשְׁיבוֹתִי אֶתְכֶם
 דְּבַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבַר יְיָ אֵלַי. הַהוּא רְשָׁע קָא מְשַׁבַּח
 גְּרַמִּיּה, דְּהָא לָא כְּתִיב בֵּיה, אֶלָּא וַיִּבֹא אֱלֹהִים.

דְּבַר אַחַר פֶּאֶשֶׁר יִדְבַר יְיָ אֵלַי, עַל יְדֵי דְהַהוּא
 שְׁלִיחָא דְסֵטְרָא אַחְרָא. וְאִי תִימָא הָא
 בִּימָמָא אֲשֶׁתִּיבַח לְגַבִּיּה. (ס"א כד הוּו לְגַבִּיּה בְּלֻק אֶלָּא)
 וְדָאִי בְּנַחֲשׁ אֲסֵתְפְלוּתָא הָוָה בֵּיה, וּבְהַהוּא זְמַנָּא
 הָוָה מְסֵתְפַל לְכַוּוּנָא שְׁעֵתָא, הָדָא הוּוּ דְכְּתִיב וְלֹא
 הִלֵּךְ בְּפַעַם בְּפַעַם לְקַרְאֵת גְּחָשִׁים. וַיֵּרָא בְּלָעָם כִּי
 טוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לְבַרְךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְהַהוּא יוֹמָא
 אֲסֵתְפַל לְכַוּוּנָא שְׁעֵתָא, וְלֹא אֲשֶׁתִּיבַח בְּשָׂאֵר יוֹמֵי,
 וּכְדִין חָמָא דְהָא רוּגְזָא רַבָּא לָא אֲשֶׁתִּיבַח בְּעֵלְמָא.

לשון הקודש

אותרו שלית של הצד האחר. ואם תאמר,
 הרי ביום נמצא אצלו (כשהיה אצל בלק. אלא) –
 אלא ודאי בנחש ההתבוננות היתה בו,
 ובאותו זמן היה מסתפל לבנון את השעה.
 זהו שכתוב ולא הלך בפעם בפעם
 לקראת גחשים. וירא בלעם כי טוב
 בעיני ה' לברך את ישראל. אלא שאותרו
 יום הסתפל לבנון את השעה, ולא נמצא

אחרים אלה ממנים, ובכלל זה היו, ולכן
 נקרא כך. ואותרו רשע היה אומר
 בכשפיו וקורא לו, ובא אליו. ומשום כך
 כתוב, לינו פה הלילה והשבתי אתכם
 דבר פאשר ידבר ה' אלי. אותרו רשע
 משבח את עצמו, שהרי לא כתוב בו,
 אלא ויבא אלהים.

דבר אחר פאשר ידבר ה' אלי – על ידי

בְּדִין יָדַע כִּי טוֹב בְּעֵינַי יְיָ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל.
 בְּהָיָא זְמַנָּא שְׁבִיב גְּרַמְיָה מְפַל נְחָשִׁים דְּעֵלְמָא,
 וְלֹא אֶסְתַּבֵּל בְּהוּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב וְלֹא הָלַךְ
 בְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחָשִׁים.

תָּא חַוִּי, בְּהָיָא שְׁעֵתָא דְרִתְחָא אֲשֶׁתִּכַּח, בְּדִין
 שְׁמַא לֹא אֲתַעַר, וְהוּא יָדַע הָהוּא רָשַׁע אֲתַר,
 לֹא־חָדָא בְּסִטְרָא שְׁמַא לֹא, לְמִילֵט. וְאֶסְתַּבֵּל בְּהָיָא
 זְמַנָּא, וְלֹא אֲשֶׁתִּכַּח. בְּדִין מַה כְּתִיב, (במדבר כג) מַה
 אֶקְוֶה לֹא קִבָּה אֵל וּמַה אֲזַעֵם לֹא זַעַם יְיָ. וּבְגִין
 כְּדִ, (מִיכָה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יָּעַץ בְּלֶק וְגו'. וּמַה עָנָה
 אוֹתוֹ בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר (בְּגִין כְּדִ) וּבְאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל,
 זְבָאָה חוֹלְקִיהוּן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי. (דְּמַאֲרִיהוּן
 אוֹכַח לֹון הַכִּי).

אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ. (ויקרא כ"ו) אִם בְּחַקְתִּי, דָּא אֲתַר
 דְּגִזְרִין דְּאוֹרֵייתָא תְּלִיין בְּהָיָא אֲתַר, כְּמַה

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וְהַתְּבוּנָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְלֹא מִצָּא. וְאִזּוּ מַה
 כְּתוּב? (במדבר כג) מַה אֶקְוֶה לֹא קִבָּה אֵל וּמַה
 אֲזַעֵם לֹא זַעַם ה'. וּמִשׁוּם כְּדִ, (מִיכָה ו) עַמִּי
 זָכַר נָא מַה יָּעַץ בְּלֶק וְגו' וּמַה עָנָה אוֹתוֹ
 בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁרֵי
 חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (שְׂרׁוּבָם

חוֹכֵחַ לְהַם כְּדִ).

אִם בְּחַקְתִּי תִלְכוּ. אִם בְּחַקְתִּי – זֶה
 מְקוֹם שְׁגוּרוֹת הַתּוֹרָה תְּלוּיוֹת בְּאוֹתוֹ

בְּשֶׁאֵר הַיָּמִים, וְאִזּוּ רָאָה שְׂאִין רְגוּ גְּדוּל
 נִמְצָא בְּעוֹלָם, אִזּוּ יָדַע כִּי טוֹב בְּעֵינַי הוּ
 לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתוֹ זְמַן הַעֲזִיב אֶת
 עַצְמוֹ מִכָּל הַנְּחָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא
 הִסְתַּבֵּל בְּהֶם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וְלֹא הָלַךְ
 בְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחָשִׁים.

כֹּאֵן רָאָה, בְּאוֹתוֹהָ שְׁעָה שֶׁהֲרִגוּ נִמְצָא, אִזּוּ
 הַשְּׂמַאל מִתְּעוֹרֵר, וְהָיָה יוֹדַע אוֹתוֹ הָרָשָׁע
 אֶת הַמְּקוֹם לְאֲחֹז בְּעַד הַשְּׂמַאל לְקַלֵּל.

דַּאת אָמַר (ויקרא יח) אֶת חֻקוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. חוֹק הוּא
 דְּאֶקְרִי חֲבִי, וְגִזְרֵינִי דְּאוּרֵייתָא בְּהַ אֶתְבְּלִילֵן. (ויקרא
 כה) וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ. מִשְׁפָּטֵי, דָּא הוּא אֶתְר
 אַחְרָא עֲלָא, דִּיהֵיָא חֻקָּה אַחִידַת בֵּיה, וּמִתְחַבְּרֵן
 דָּא בְּדָא דְעִילָאי וְתַתָּאי. וְכָל פְּקוּדֵי אוּרֵייתָא, וְכָל
 גִּזְרֵי אוּרֵייתָא, וְכָל קְדוּשֵׁי אוּרֵייתָא, בְּחֵנִי אַחִידֵן.
 בְּגִין דִּיהֵי תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, וְהֵי תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה.

וְעַל דָּא אִם בְּחֻקְתֵי, כָּל אֵינֻן גִּזְרֵינִי וְדִינֵינִי
 וְעוֹנְשֵׁינִי וּפְקוּדֵינִי, דְּאֵינֻן בְּחַהוּא אֶתְר
 דְּאֶקְרִי תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה, חֻקָּה. וְאֶת מִשְׁפָּטֵי
 תִשְׁמְרוּ, בְּחַהוּא אֶתְר דְּאֶקְרִי תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, כְּמָה
 דַּאת אָמַר (תהלים פא) מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. וְדָא אַחִיד
 בְּדָא וְדָא בְּדָא, וְכָלָא חַד. וְדָא הוּא כְּלָלָא דְשִׁמְא
 קְדִישָׁא וּמֵאן דְּאֶעֱבַר עַל פְּתוּגְמֵי אוּרֵייתָא, כְּאֵלוֹ

לשון הקודש

שְׂבַכְתָּב, וְזוֹ תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה.
 וְעַל זֶה אִם בְּחֻקְתֵי. כָּל אוֹתָם גִּזְרוֹת
 וְדִינֵים וְעוֹנְשֵׁים וּמִצְוֹת, שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ
 מְקוֹם שְׂנַקְרָא תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה - חֻקָּה.
 וְאֶת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
 שְׂנַקְרָא תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, כְּמוֹ שְׂנַקְרָא
 מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. וְזֶה אַחוּז בְּזֶה וְזֶה
 בְּזֶה, וְהֵבֵל אַחַד. וְזֶהוּ כְּלָל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ.

מְקוֹם, כְּמוֹ שְׂנַקְרָא (ויקרא יט) אֶת חֻקְתֵי
 תִשְׁמְרוּ. חֻק הוּא שְׂנַקְרָא כְּדָ, וּגִזְרוֹת
 הַתוֹרָה בּוֹ נִכְלָלוֹת. (שם כה) וְאֶת מִשְׁפָּטֵי
 תִשְׁמְרוּ. מִשְׁפָּטֵי - זֶהוּ מְקוֹם אַחַר עֲלִיּוֹן
 שְׂאוֹתָה חֻקָּה אַחוּזָה בּוֹ, וּמִתְחַבְּרִים זֶה
 בְּזֶה, שֶׁל עֲלִיּוֹנִים וְתַתְּחוֹנִים, וְכָל מִצְוֹת
 הַתוֹרָה, וְכָל גִּזְרוֹת הַתוֹרָה, וְכָל קְדוּשׁוֹת
 הַתוֹרָה בְּזֶה אַחוּזִים, מִשּׁוּם שֶׁזוֹ תוֹרָה

פְּנִים שְׂמָא קְדִישָׁא, בְּגִין דְּחֻק וּמִשְׁפָּט שְׂמָא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא תְּוִי. וְעַל דָּא, אִם בְּחֻקְתֵי
 תֵּלְכוּ: דָּא תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה. וְאֵת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ:
 דָּא תוֹרָה שְׂבַכְתְּב. וְדָא הוּא כְּלָלָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא.

וְעִשְׂיֵתֶם אוֹתֶם. מָאִי וְעִשְׂיֵתֶם אוֹתֶם, בִּיּוֹן דְּאָמַר
 תֵּלְכוּ וְתִשְׁמְרוּ, אִמְאִי וְעִשְׂיֵתֶם. אֵלָּא,
 מָאִן דְּעֵבִיד פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא וְאָזִיל בְּאוֹרְחוֹי,
 כְּבִיכּוּל פְּאָלוּ עֵבִיד לִיה לְעִילָא. אָמַר קְדִישָׁא בְּרִידָא
 הוּא, פְּאָלוּ עִשְׂאֲנִי, וְאוֹקְמוּהָ. וְעַל דָּא וְעִשְׂיֵתֶם
 אוֹתֶם. וְעִשְׂיֵתֶם אַתֶּם כְּתִיב וְדָאִי, וְהוֹאִיל וּמִתְעַרְי
 עֲלֵיכוּ לְאַתְחַבְּרָא דָּא בְּדָא, לְאַשְׁתַּכְּחָא שְׂמָא
 קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוּת, וְעִשְׂיֵתֶם אַתֶּם וְדָאִי.

כְּגוֹזְנָא דָּא אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, (שמואל ב ח) **וַיַּעַשׂ דָּוִד**
שֵׁם, וְכִי דָוִד עֵבֵד לִיה. אֵלָּא בְּגִין דְּאָזִיל

לשון הקודש

והולך בדרך־יהוה, כביכול פאלו עשה אותו
 למעלה. אמר הקדוש ברוך הוא, פאלו
 עשאני, ופרשוהו. ועל זה ועשיתם אתם.
 ועשיתם אתם פתוב ודאי, והואיל
 ומתעוררים עליכם להתחבר זה בזה,
 שימצא השם הקדוש כראוי, ועשיתם
 אתם ודאי.

כמו זה אמר רבי שמעון, (שמואל-ב ח) וַיַּעַשׂ
 דָּוִד שֵׁם, וכי דוד עשה אותו? אלא משום

ומי שעובר על דברי התורה, פאלו פגם
 את השם הקדוש, משום שחק ומשפט
 זהו השם של הקדוש ברוך הוא. ועל זה,
 אם בחקתי תלכו – זו תורה שבעל פה.
 ואת משפטי תשמרו – זו תורה שבכתב,
 וזהו כלל השם הקדוש.

ועשיתם אתם. מה זה ועשיתם אתם?
 ביון שאמר תלכו ותשמרו, למה
 ועשיתם? אלא מי שעושה מצוות התורה

בְּאַרְחֵי דְאֹרֵייתָא, וְעָבִיד פְּקוּדֵי אֹרֵייתָא, וְאַנְהִיג
 מְלֻכוֹתָא בְּדָקָא יְאוּת, כְּבִיכּוּל, עֲשֵׂה שֵׁם לְעֵילָא.
 וְלֹא הָוֵה מְלָפָא בְּעֵלְמָא דְזֻכָּה (דף קי"ג ע"ב) לְהֵאֵי כְדוּד,
 דְהָוֵה קָם בְּפִלְגוֹת לִילִיָא, וְהָוֵה מְשַׁבַּח לִיה
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְסָלִיק שְׁמָא קְדִישָׁא
 בְּכוֹרְסִיָּה, בְּשַׁעְתָּא דְסָלִיק נְהוּרָא דִימְמָא. כְּבִיכּוּל
 הוּא עָבֵד שֵׁם מְמֻשׁ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כד) וַיִּקְרָב
 בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל. וּבְגִין כִּךְ
 וַיַּעַשׂ דְּוֹד שֵׁם. וְעַל דָּא וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתִיב, וְאִי
 אֲתוּן תִּשְׁתַּדְּלוּן לְמַעַבְדַּ לּוֹן, לְאַתְתַּקְנָא שְׁמָא
 קְדִישָׁא בְּדָקָא יְאוּת, כֹּל אֵינּוּן בְּרַכָּאן דְלְעֵילָא
 יִשְׁתַּכְּחוּן גַּבֵּיכוּ בְּתַקּוּנֵיהוֹן בְּדָקָא יְאוּת.

וְנִתְתִּי גַשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְגו'. (ויקרא כו) כֹּל חַד וְחַד,
 יִתֵּן חֵילָא דִילִיָּה עֲלֵיכוּ. מָאן אֵינּוּן.
 הַהוּא תַקּוּנָא דְעַבְדְתוֹן דְהַהוּא שְׁמָא קְדִישָׁא

לשון הקודש

בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל.
 וּמִשׁוּם כִּךְ, וַיַּעַשׂ דְּוֹד שֵׁם. וְעַל זֶה כְּתוּב
 וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְאִם אַתֶּם תִּשְׁתַּדְּלוּ
 לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, לְהַתְקִין אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
 כְּרָאוּי, כֹּל אוֹתָן בְּרַכּוֹת שְׁלַמְעֵלָה וּמְצָאוּ
 אֲצֻלְכֶם בְּתַקּוּנֵיהוֹן כְּרָאוּי.

וְנִתְתִּי גַשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְגו'. כֹּל אַחַד
 וְאַחַד יִתֵּן כְּחוֹ עֲלֵיכֶם. מִי הֵם? אוֹתוֹ תַקּוּן

שֶׁהֲלֹךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְעֲשֵׂה מִצְוֹת
 הַתּוֹרָה וְהִנְהִיג אֶת הַמְּלָכוֹת כְּרָאוּי,
 כְּבִיכּוּל עֲשֵׂה שֵׁם לְמַעַלָּה, וְלֹא הָיָה מְלַךְ
 בְּעוֹלָם שְׁזָכָה לָזֶה כְּמוֹ דְוֹד, שֶׁהָיָה קָם
 בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה וְהָיָה מְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁעוֹלָה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
 בְּכַפְסָא, בְּשַׁעְתָּא שֶׁעוֹלָה הַיּוֹם. כְּבִיכּוּל הוּא
 עֲשֵׂה שֵׁם מְמֻשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) וַיִּקְרָב

בְּנוֹנָא דָּא כְּתִיב, (בראשית יח) וּשְׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי בֵּינוֹן דְּכְתִיב וּשְׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ,
אִמְאֵי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. אֵלָּא מָאן דְּנָטִיר
אוֹרְחֵי דְּאוֹרֵייתָא, בְּבִיכּוּל הוּא עוֹשֵׂה צְדָקָה
וּמִשְׁפָּט. וּמְאֵי צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. דָּא קִדְשָׁא בְּרִיד
הוּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְוֵי לֹזֵן לְבִנֵי נָשָׂא,
דְּלֹא יִדְעִין וְלֹא מִשְׁנִיחִין בִּיקְרָא דְּמֵאֲרִיהוֹן, מָאן
עֶבֶד שְׂמָא קִדְיִשָׁא בְּכָל יוֹמָא, הוּי אִימָא מָאן
דִּיהִיב צְדָקָה לְמַסְכְּנֵי.

תָּא חָזִי, הָא אוֹקְמוּהָ הָכִי הוּא, דְּמַסְכְּנָא אָחִיד
בֵּיהּ בְּדִינָא, וְכָל מִיכְלִייהוּ בְּדִינָא הוּא, אֶתְר
דְּאִקְרִי צְדָקָה, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (תהלים כב) תִּפְלָה לְעֵנִי
כִּי יַעֲטֹף. תִּפְלָה, דָּא תִּפְלָה שְׁל יְד, וְאוֹקִימָנָא.
וּמְאֵן דִּיהִיב לִיהּ צְדָקָה לְמַסְכְּנָא, הוּא עֶבֶד
לְעִילָא שְׂמָא קִדְיִשָׁא שְׁלִים בְּדָקָא יָאוּת. בְּגִין

לשון הקודש

יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם. מי
עושה השם הקדוש בכל יום? הוה אומר,
מי שנותן צדקה לעניים.

בא ראה, הרי פְּרֻשָׁה פְּדָ הוּא, שְׁהַעֲנִי
אֶחָזוּ בְּדִין, וְכָל מֵאֲכָלוּ הוּא בְּדִין, הַמְקוֹם
שֶׁנִּקְרָא צְדָקָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קפ)
תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף. תִּפְלָה, זֶה תִּפְלָה
שְׁל יְד, וּבְאֲרָנֵי. וּמִי שְׁנוֹתֵן צְדָקָה לְעֵנִי,

שְׁעֵשִׂיתֶם שְׁל אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ זֶה
כְּתוּב (בראשית יח) וּשְׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי בֵּינוֹן שְׁכַתּוּב וּשְׁמְרוּ
דֶּרֶךְ ה', לְמָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט?
אֵלָּא מִי שְׁשׁוֹמֵר דֶּרֶכֵי הַתּוֹרָה, בְּבִיכּוּל
הוּא עוֹשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמָה זֶה צְדָקָה
וּמִשְׁפָּט? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּכַה רַבִּי
שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוֹי לְהֵם לְבִנֵי אָדָם שְׁלֹא

וְצַדִּיקָה דָּא אֵילָנָא דְחַיִּי, וְצַדִּיקָה יְהִיב לְצַדִּיק. וְכֵד
 יְהִיב לְצַדִּיק, בְּדִין אֶתְחַבֵּר דָּא בְּדָא, וְשָׂמָא קַדִּישָׁא
 אֶשְׁתַּכַּח שְׁלִים.

מָאן עֶבֶד דָּא אֶתְעָרוּתָא (ד"א דְעֶבֶד אֶתְעָרוּתָא
 דָּא) דְלִתְתָא, וְדָאֵי כְּאֵלוּ עֶבֶד שְׂמָא
 קַדִּישָׁא בְּשְׁלִימוּ. בְּנִזְוֹנָא דְאִיהוּ עֶבֶד לְתִתָּא, חָכִי
 אֶתְעַר לְעֵילָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קו) אֲשֶׁרֵי שׁוֹמְרֵי
 מִשְׁפָּט עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. עוֹשֵׂה צְדָקָה, דָּא
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבִיכּוּל הוּא עֶבֶד לִיה.

תָּא חַיִּי, מִסְכְּנָא הָא אֶתְמַר מָאן הוּא אֶתְרִיה.
מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִסְכְּנָא לָא אִית לִיה
 מְדִילִיה כְּלוּם, אֶלָּא מַה דִּיתְבִּין לִיה וְסִיתְרָא
 לָא אִית לָה נְהוּרָא מְדִילָה, אֶלָּא מַה דִּיהִיב
 לָה שְׂמֵשָׂא.

לשון הקודש

זוה פתוב, (שם קו) אֲשֶׁרֵי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט
 עוֹשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. עוֹשֵׂה צְדָקָה -
 זוה הקדוש בְּרוּךְ הוּא, כְּבִיכּוּל הוּא
 עוֹשֵׂה אוֹתוֹ.

בַּא רְאָה, הָעֵנִי הָרִי נְתַבְּאָר מִיהוּ מְקוּמוּ.
 מַה הַטַּעַם? כִּי הָעֵנִי אֵין לוֹ מִשְׁלוֹ כְּלוּם
 אֶלָּא מַה שְׁנוֹתָנִים לוֹ, וְהִלְכְּנָה אֵין לָה
 אוֹר מִשְׁלָה אֶלָּא מַה שְׁהַשְׁמֵשׁ נוֹתֵן לָה.

הוא עוֹשֵׂה לְמַעְלָה שֵׁם קְדוֹשׁ שְׁלָם
 כְּרָאוּי. כִּי צְדָקָה זֶה עֵין הַחַיִּים, וְצַדִּיקָה
 נוֹתֵן לְצַדִּיק. וְכִשְׁנוֹתֵן לְצַדִּיק, אוֹ מִתְחַבֵּר
 זֶה עִם זֶה, וְהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נִמְצָא שְׁלָם.

מִי שְׁעוֹשֵׂה זֶה הַהֶתְעוֹרְרוֹת (שְׁעוֹשֵׂה
 הַתְעוֹרְרוֹת זו) שְׁלֵמָה, בְּוִדָאֵי כְּאֵלוּ עוֹשֵׂה
 אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּשְׁלָמוֹת. כְּמוֹ שְׁהוּא
 עוֹשֵׂה לְמַטָּה, כְּדִ מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה. וְעַל